
**ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ**

УДК 005+658

DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2023-3-3>**Дєєва Н.Е.**доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту

Державного торговельно-економічного університету

Дякун А.М.здобувач вищої освіти третього (освітньо-наукового рівня)
Державного торговельно-економічного університету**Dyeyeva Natalia, Diakun Andrii**
State University of Trade and Economics**УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ КОРПОРАТИВНОГО
ПІДПРИЄМСТВА ТОРГІВЛІ: КІЛЬКІСНА ТА СТРУКТУРНА ДИНАМІКА****EQUITY MANAGEMENT OF A CORPORATE TRADE ENTERPRISE:
QUANTITATIVE AND STRUCTURAL DYNAMICS**

У статті надано дефініцію корпоративного підприємства, виділено його основні ознаки і форми. Проведено діагностику стану управління власним капіталом корпоративного підприємства торгівлі на основі показників кількісної та структурної динаміки за офіційними даними Державної служби статистики України протягом 2013–2021 років. Надано оцінку внеску корпоративних підприємств торгівлі у формування власного і сукупного капіталу по національній економіці. Формалізовано динаміку обсягу сукупного капіталу торгівлі та її підгалузей. Надано оцінку структури капіталу корпоративних підприємств за середньорічними даними залежно від їх розмірів і підгалузей торгівлі. Узагальнено, що на рівні проаналізованих видів діяльності підприємства торгівлі жоден з них немає необхідної автономії і концентрації власного капіталу. Розроблено рекомендації з удосконалення управління власним капіталом корпоративних підприємств торгівлі.

Ключові слова: управління, власний капітал, корпоративне підприємство, торгівля, кількісна, структурна, динаміка.

The article provides a definition of a corporate enterprise, highlights its main features and forms. The diagnosis of the state of equity management of a corporate trade enterprise at the levels of the national economy, industry and sub-industry was carried out based on indicators of quantitative and structural dynamics according to official data of the State Statistics Service of Ukraine during 2013–2021. It is shown that the contribution of corporate trade enterprises to the formation of own capital in the national economy is insignificant, and the total contribution is much larger and makes up almost a fifth. It is estimated that three quarters of capital at the level of trade is formed at the expense of corporate wholesale enterprises. The second in role are retail trade enterprises, the third – wholesale and retail trade in motor vehicles and motorcycles, their repair. The dynamics of the total capital of trade and its sub-sectors, which is described by increasing functions and confirms the stability of its growth, is formalized. An assessment of the capital structure of corporate enterprises based on average annual data is given, depending on their size and trade sub-sectors. In the national economy of Ukraine, the largest share of capital is concentrated on the balance sheets of large enterprises, in trade – on the balance sheets of small enterprises. The distribution of second (medium enterprises) and fourth places (micro enterprises) is similar. It is shown that in the field of wholesale and retail trade in motor vehicles and motorcycles, medium-sized enterprises are the leaders in terms of capitalization, and in wholesale trade – small and medium-sized enterprises. In retail trade, the leader in capital concentration is large enterprises, the second place is occupied by medium-sized enterprises, small and micro enterprises have negative values of the share of equity capital and are in the worst capitalization position. In general, at the level of the analyzed types of activities, none of them has the necessary autonomy and concentration of own capital, and trade enterprises have the lowest indica-

tors. Recommendations have been developed to improve the management of the equity of corporate trade enterprises based on the elimination of uncovered losses and negative values of equity, capitalization of received net profit, etc.

Key words: management, equity, corporate enterprise, trade, quantitative, structural, dynamics.

Постановка проблеми. Ризико-орієнтований характер внутрішнього і зовнішнього середовища функціонування торговельних підприємств ставить на порядок денний забезпечення належного рівня їх економічної безпеки. Наявність достатнього обсягу власного капіталу є запорукою зміцнення фінансової стійкості, досягнення лідерських позицій торговельного підприємства у конкурентному середовищі. Погоджуємося з Барабаш Н.С., Никонович М.О., Міщенко А.О., що за окреслених умов необхідно оптимізувати критерії ефективності менеджменту власного капіталу корпоративного торговельного підприємства для уникнення кризових ситуацій на шляху до досягнення стратегічних цілей функціонування та забезпечення стійкого економічного зростання [1, с. 109].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Максуютою В.В. проаналізовано сутність і особливості корпоративної культури торговельних підприємств різних форм власності як основи підвищення продуктивності праці, запропоновано її модель для підприємств роздрібно-торгівлі споживчої кооперації, впровадження якої сприятиме рентабельності та конкурентоспроможності досліджуваних підприємств [2, с. 59]. Ящук В.І. узагальнено чинники і джерела загрози фінансовій безпеці підприємств роздрібно-торгівлі корпоративних мереж і в результаті удосконалено їх класифікацію з урахуванням специфіки діяльності досліджуваної групи підприємств [3, с. 265]. Бойко Д.І., Лузанова М.М. пропонують підходи до організації антикризового управління підприємством торгівлі [4, с. 363]. Їх адаптація до об'єкту дослідження передбачає виявлення причин дефіциту власного капіталу, можливих сценаріїв його ліквідації, інструментів збільшення капіталізації з внутрішніх і зовнішніх джерел для забезпечення безперервності функціонування торговельного підприємства.

Янчукович Т.В. [5, с. 89] звертає увагу на відсутність однозначного визначення поняття «власний капітал» через різноманіття його функцій для окремих економічних суб'єктів зі специфічними інтересами: для власників (засновників) власний капітал відображає обсяг їх прав, для кредиторів – виступає критерієм оцінки надійності підприємства та гарантом виконання ним зобов'язань, для державних та муніципальних суб'єктів – слугує джерелом реалізації суспільних та регіональних інтересів.

Власний капітал підприємства торгівлі, який необхідно розглядати скрізь призму удосконалення бізнес-процесу категорійного менеджменту, запропоновану Хурдей В.Д. [6], Хваль Ю. [7]. Вона дозволяє збільшити обсяг продаж і чистий прибуток, який може бути використаний для споживання чи накопичення корпоративного підприємства торгівлі, але потребує комплексного охоплення практично всіх сторін його діяльності та внесення змін в організаційну структуру управління, в розподіл обов'язків між співробітниками, в відносини із постачальниками та систему моніторингу стану маркетингового середовища. Дядюк М.А. [8, с. 165] пропонує вдосконалену концептуальну модель інтегрованого ризик-менеджменту підприємств торгівлі, практичне використання якої передбачає адаптацію до конкретних організаційно-правових форм, видів економічної діяльності та специфіки господарювання підприємств галузі. Високо оцінюючи науковий доробок зазначених авторів, слід визнати, що власний капітал корпоративного підприємства торгівлі розглядається або як теоретичний об'єкт, або як один із неосновних об'єктів управління. Тому проведення статистичних досліджень на рівні галузі дозволить заповнити існуючі прогалини у сфері управління власним капіталом торговельного підприємства.

Метою дослідження є діагностика стану управління власним капіталом корпоративного підприємства торгівлі на основі показників кількісної та структурної динаміки та розробка на цій основі рекомендацій із його удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Господарський кодекс України надає доволі громіздке і нечітке визначення корпоративного підприємства, яке охарактеризуємо такими ознаками: два або більше засновника; спільне рішення (договір) про заснування та управління справами, об'єднання майна та/або підприємницької чи трудової діяльності засновників на основі корпоративних прав, прийняття рішень учасників щодо розподілу доходів та ризиків [9]. Корпоративними є кооперативні підприємства, господарські товариства, приватні підприємства тощо.

Джерелом для аналізу є дані Державної служби статистики України у розділі «Економічна статистика / Економічна діяльність / Діяльність підприємств», де інформація наводиться за кодами Класифікатора видів еконо-

мічної діяльності (КВЕД). Внесок корпоративних підприємств секції G «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів» у формування власного і сукупного капіталу по національній економіці протягом 2013–2021 років представлено у табл. 1.

По великим і середнім корпоративним торговельним підприємствам, а також загалом динаміка їх внеску описується поліномом другого ступеня з адекватним значенням множинного коефіцієнта детермінації, а саме:

Середній внесок у власний капітал становить загалом по галузі 2,76%, найбільшим він є по малим і мікропідприємствам – відповідно 5,72% і 4,93%, найменшим – по великим і середнім – відповідно 1,66% і 2,19%.

– великі підприємства:

$$y = 0,1415x^2 - 1,0837x + 2,601, R^2 = 0,584 \quad (1)$$

– середні підприємства:

$$y = 0,6404x^2 - 4,1056x + 2,4362, R^2 = 0,7421 \quad (2)$$

– загалом:

$$y = 0,3235x^2 - 2,2467x + 3,7552, R^2 = 0,707 \quad (3)$$

Скорочення частки торговельних підприємств у формуванні власного капіталу спостерігалось протягом 2013–2016 років, причому протягом трьох останніх періодів виділеного періоду питома вага була від'ємною через від'ємні значення власного капіталу на рівні галузі, у наступні періоди вони були додатними з висхідною динамікою, яка описується параболою з гілками догори.

$$y = 11025x^2 - 72316x + 106101, R^2 = 0,9121 \quad (4)$$

Середній внесок у сукупний капітал є значно вищим порівняно з власним капіталом і становить загалом по галузі майже 20%, найбільшим він є по малим і мікропідприємствам – відповідно 25,78% і 27,83%, найменшим – по великим і середнім – відповідно 12,97% і 23,34%.

Зазначена обставина свідчить про менший рівень капіталізації торговельних підприємств порівняно з корпоративними по національній економіці.

Внесок корпоративних підприємств підгалузей у власний і сукупний капітал секції G протягом 2013–2021 років представлено у табл. 2. Найбільший внесок у формування капіталу на рівні галузі робить підгалузь із кодом КВЕД 46. Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами. Її питома вага у власному капіталі торгівлі становить 71,70%, найбільшим є внесок мікро- і великих підприємств – відповідно 292,84% та 164,58%.

На малі і середні підприємства приходиться відповідно 94,50% та 69,87%. Частка внеску оптових торговельних підприємств у сукупний капітал Секції G диференційований не так сильно. При середньому рівні 79,44% по великих підприємствах він становить 65,33%, по решті – коливається в інтервалі 83–85%. Динаміка власного капіталу оптових торговельних підприємств, у т.ч. великих і середніх, описується параболою з гілками догори:

– всього:

$$y = 9868,6x^2 - 69060x + 105118, R^2 = 0,9327 \quad (5)$$

– великі підприємства:

$$y = 1680,1x^2 - 11091x + 21987, R^2 = 0,9082 \quad (6)$$

– середні підприємства:

$$y = 5694,2x^2 - 43361x + 53119, R^2 = 0,9368 \quad (7)$$

Від'ємні значення власного капіталу спостерігалися як загалом (2014–2016), так і за усіма розмірами оптових підприємств: великі (2015), середні (2014–2017), малі (2014, 2016), мікро- (2014).

Другою підгалуззю за розміром внеску у капітал торгівлі є 47 за КВЕД – Роздрібна торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами, у сукупний капітал

Таблиця 1

Динаміка внеску торговельних підприємств у формування власного і сукупного капіталу по національній економіці, %

Рік	Власний капітал					Капітал всього				
	Усього	у тому числі підприємства				Усього	у тому числі підприємства			
		великі	середні	малі	з них мікро-		великі	середні	малі	з них мікро-
2013	5,00	3,13	4,89	8,39	6,82	20,11	12,22	24,08	25,07	26,61
2014	-1,62	0,10	-6,20	-0,04	-2,45	19,54	12,65	22,31	25,21	25,13
2015	-2,94	-0,98	-11,78	-1,64	0,14	17,31	10,66	21,09	23,77	25,25
2016	-1,11	0,40	-6,12	-3,81	-0,54	17,92	10,23	22,72	23,28	24,50
2017	1,07	0,70	1,84	1,95	2,44	20,01	12,06	23,40	28,17	31,01
2018	3,76	1,84	4,00	11,69	12,41	21,27	13,94	25,10	26,95	29,16
2019	6,10	3,20	7,88	12,22	10,14	21,73	15,72	24,75	26,47	29,45
2020	7,02	3,44	11,31	11,83	8,21	21,14	14,80	22,98	26,86	29,74
2021	7,60	3,15	13,88	10,87	7,18	20,91	14,45	23,64	26,21	29,63
Середнє	2,76	1,66	2,19	5,72	4,93	19,99	12,97	23,34	25,78	27,83

Джерело: побудовано за даними [10]

Таблиця 2

**Динаміка внеску корпоративних підприємств підгалузеві торгівлі
у її власний і сукупний капітал протягом 2013–2021 років, %**

Рік	Власний капітал					Капітал всього				
	Усього	у тому числі підприємства				Усього	у тому числі підприємства			
		великі	середні	малі	з них мікро-		великі	середні	малі	з них мікро-
45. Оптова та роздрібна торгівля автотранспортними засобами та мотоциклами, їх ремонт										
2013	11,54	13,72	16,23	6,48	6,27	5,03	2,74	5,74	5,59	4,41
2014	-11,66	261,1	-14,91	2226	17,26	4,60	1,63	5,52	5,59	4,29
2015	-4,30	-	-	31,80	-144,4	4,41	-	-	5,46	4,50
2016	-36,39	29,80	-31,95	5,31	108,3	4,16	1,74	5,28	4,51	3,57
2017	52,20	39,52	109,5	-13,63	-92,31	4,48	2,47	5,50	4,81	3,98
2018	18,55	17,00	52,18	5,39	-2,21	4,25	2,27	4,61	5,28	4,11
2019	13,23	12,55	26,65	3,97	-2,66	4,31	2,04	5,08	5,31	3,85
2020	12,88	13,17	18,51	5,80	3,55	4,92	2,73	6,03	5,33	4,14
2021	12,91	18,17	14,47	6,27	6,38	5,06	3,11	5,16	6,40	4,49
Середнє	7,66	50,63	23,83	253,0	-11,10	4,58	2,34	5,36	5,37	4,15
46. Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами										
2013	84,14	62,51	100,9	84,93	80,80	80,20	61,55	83,14	88,12	90,16
2014	50,77	918,9	76,31	262,5	130,2	80,31	64,82	82,01	88,67	90,10
2015	79,19	48,79	108,1	-61,19	2417	80,64	69,97	84,02	84,95	84,83
2016	99,26	172,5	138,2	43,29	-732,6	79,89	68,41	78,95	87,19	86,13
2017	24,52	16,83	-31,89	133,5	285,9	80,18	68,06	85,85	82,69	80,28
2018	73,01	63,11	28,34	98,51	113,3	80,16	66,46	86,76	82,86	79,29
2019	73,52	52,56	59,84	98,88	118,8	77,71	61,80	85,12	82,60	79,28
2020	78,11	66,24	71,12	96,55	113,7	77,93	61,54	83,39	83,76	80,80
2021	82,78	79,72	77,82	93,55	108,2	77,92	65,41	84,05	80,32	77,22
Середнє	71,70	164,6	69,87	94,50	292,8	79,44	65,33	83,70	84,57	83,12
47. Роздрібна торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами										
2013	4,32	23,77	-17,21	8,59	12,92	14,77	35,71	11,12	6,29	5,43
2014	60,89	-1080	38,60	-2388	-47,49	15,09	33,55	12,47	5,74	5,61
2015	25,11	-	-	129,4	-2173	14,95	-	-	9,58	10,67
2016	37,12	-102,3	-6,25	51,40	724,1	15,94	29,85	15,77	8,30	10,31
2017	23,27	43,65	22,45	-19,89	-93,68	15,34	29,47	8,65	12,50	15,74
2018	8,44	19,89	19,49	-3,90	-11,05	15,59	31,27	8,62	11,86	16,60
2019	13,24	34,89	13,51	-2,85	-16,11	17,98	36,16	9,80	12,09	16,87
2020	9,00	20,59	10,37	-2,35	-17,24	17,15	35,73	10,58	10,91	15,06
2021	4,31	2,12	7,71	0,18	-14,54	17,01	31,48	10,79	13,28	18,29
Середнє	20,63	-129,7	11,08	-247,5	-181,8	15,98	32,90	10,98	10,06	12,73

Джерело: побудовано за даними [10]

він становить – 15,98%, у власний – 20,63%. Питома вага великих підприємств у сукупному капіталі становить майже третину – 32,90%, решти – коливається в інтервалі 11-13%. Середній загальний внесок у власний капітал є меншим (20,63%), у т.ч. за рахунок середніх підприємств (11,08%), за рештою підприємств середні значення виявилися від'ємними через наявність великих від'ємних значень власного капіталу в окремі роки.

Внесок підприємств за кодом 45 КВЕД – Оптова та роздрібна торгівля автотранспортними засобами та мотоциклами, їх ремонт –

у власний капітал складає 7,66%, у т.ч. за рахунок малих і великих підприємств – відповідно 253,0% і 50,63%; внесок у сукупний капітал становить 4,58% коливається за підприємствами різних розмірів незначно – від 2,34% у великих підприємств до 5,36-5,37% у середніх і малих підприємств. Динаміка обсягу сукупного капіталу за секцією G та її підгалузям описується зростаючими функціями, які підтверджують стійкість його нарощування:

– лінійними:

– разом торгівля $y = 240518x + 790464$, $R^2 = 0,9867$ (8)

– оптова торгівля $y = 183126x + 661743$, $R^2 = 0,984$ (9)

– роздрібна торгівля $y = 45482x + 96688$, $R^2 = 0,9755$ (10)

– поліноміальною – оптова та роздрібна торгівля автомобілями, їх ремонт:

$y = 1094,7x^2 + 961,94x + 52103$, $R^2 = 0,989$ (11)

Структура капіталу корпоративних підприємств за середніми даними 2013–2021 років має певні особливості, залежно від їх розмірів і підгалузей торгівлі (табл. 3).

По національній економіці України найбільша частка капіталу сконцентрована на балансах великих підприємств – власного (59,26%) і сукупного (38,80%), друга за питомою вагою – приходить на середні підприємства (відповідно 22,99% і 32,65%), найменша – на мікропідприємства (відповідно 9,27% і 15,68%).

У сфері оптової та роздрібною торгівлі; ремонті автотранспортних засобів і мотоциклів найбільша питома вага капіталу сконцентрована на балансах малих підприємств – власного (38,35%) і сукупного (36,69%), друга за питомою вагою – приходить на середні підприємства (відповідно 31,68% і 37,96%), найменша – на мікропідприємства (відповідно 14,87% і 21,88%). Тобто, у секції G великі підприємства за часткою капіталу посідають третє місце (відповідно 29,98% і 25,36%).

У сфері КВЕД 45 «Оптова та роздрібна торгівля автотранспортними засобами та мотоциклами, їх ремонт» явним лідером капіталізації є середні підприємства – з питомою вагою власного і сукупного капіталу відповідно 66,67% і 45,75%, друге місце за часткою власного капіталу (33,31%) обіймають великі підприємства,

Таблиця 3

Структурна оцінка капіталу корпоративних підприємств у розрізі їх розмірів і підгалузей торгівлі за середніми даними 2013–2021 років

Код КВЕД	Усього	у тому числі підприємства			
		великі	середні	малі	з них мікро-
Власний капітал, млн грн					
всього	2653177	1572283	609884	471010	245934
Секція G	93634	28067	29663	35905	13928
45	17215	5735	11477	1371	-321
46	72324	19734	16629	35960	17197
47	4095	4588	2720	-1427	-2948
Структура власного капіталу, %					
всього	100	59,26	22,99	17,75	9,27
Секція G	100	29,98	31,68	38,35	14,87
45	100	33,31	66,67	7,96	-1,86
46	100	27,29	22,99	49,72	23,78
47	100	112,04	66,42	-34,85	-71,99
Капітал всього, млн грн					
всього	9873321	3830431	3223724	2819166	1548282
Секція G	1993054	505376	756514	731163	436156
45	91580	12632	41894	39345	17974
46	1577375	328921	635077	613377	357035
47	324099	171993	84336	78441	61147
Структура капіталу – всього, %					
всього	100	38,80	32,65	28,55	15,68
Секція G	100	25,36	37,96	36,69	21,88
45	100	13,79	45,75	42,96	19,63
46	100	20,85	40,26	38,89	22,63
47	100	53,07	26,02	24,20	18,87
Структура капіталу – секції G, %					
всього	26,87	41,05	18,92	16,71	15,88
Секція G	4,70	5,55	3,92	4,91	3,19
45	18,80	45,40	27,40	3,48	-1,79
46	4,59	6,00	2,62	5,86	4,82
47	1,26	2,67	3,23	-1,82	-4,82

Джерело: побудовано за даними [10]

за часткою сукупного – малі (42,96%). Найменшу питому вагу у сукупному капіталі за підгалуззю 45 мають великі підприємства (13,79%), за власним капіталом (від'ємну -1,86%) – мікропідприємства. В оптовій торгівлі лідерами за часткою власного капіталу є малі підприємства (49,72%), сукупного – середні (40,26%). Співвідношення власного і сукупного капіталу великих підприємств становить 27,29%:20,85%, а мікропідприємств – 23,78%:22,63%. У роздрібній торгівлі лідером концентрації капіталу, як власного (112,04%), так і сукупного (53,07%) є великі підприємства. Друге місце посідають середні підприємства з показниками відповідно 66,42% і 26,02%. Малі і мікропідприємства мають від'ємні значення частки власного капіталу – відповідно (-34,85%) і (-71,99%), а питома вага сукупного капіталу становить відповідно – 24,20% і 18,87%. Тобто мікропідприємства знаходяться в найгіршій позиції капіталізації.

На рівні проаналізованих видів діяльності жоден з них немає необхідної автономії і концентрації власного капіталу (більше 50%), оскільки його вага варіює від 1,26% у роздрібних підприємств до 26,87% у національній економіці. У найкращій позиції знаходиться великі підприємства в національній економіці (41,05%) і в оптовій та роздрібній торгівлі автомобілями (45,4%). Вся галузь торгівлі має дуже низькі коефіцієнти автономії, при середньому значенні 4,7%, вони варіюють від 3,19% у мікропідприємств до 5,55% у великих підприємствах. У оптовій торгівлі середнє значення становить 4,59%, а розмах варіації 2,62-6,00%, у роздрібній – мінімальне і максимальне значення становить відповідно (-4,82%) і 3,23%.

Висновки з проведеного дослідження.

1. Надано дефініцію корпоративного підприємства, основними ознаками якого є: наявність двох або більше власників та засновницького договору, об'єднання майна, підприємницької ініціативи, праці засновників, спільне управління справами та прийняття ними рішень щодо розподілу доходів та ризиків. Формами корпоративних підприємств є: кооперативні підприємства, господарські товариства, приватні підприємства тощо; 2. Проведено діагностику стану управління власним капіталом корпоративного підприємства торгівлі на рівні національної економіки, галузі та підгалузей на основі показників кількісної та структурної динаміки за офіційними даними Державної служби статистики України; 3. Показано, що внесок корпоративних підприємств секції G «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотransпортних засобів і мотоциклів» у формування власного капіталу по національній економіці протягом 2013-2021 років є незначним

і не перевищує 3%, сукупного є значно більшим – майже п'яту частину, що свідчить про менший рівень капіталізації торговельних підприємств порівняно з іншими. Динаміка внеску у власний капітал достовірно описується поліномом другого ступеня з гілками догори, при цьому його скорочення спостерігалось протягом перших чотирьох років виділеного періоду з проходженням через від'ємні значення; 4. Розраховано, що найбільший внесок у формування власного і сукупного капіталу на рівні торгівлі роблять оптові підприємства з часткою 70%-80%. Другою підгалуззю за розміром внеску у власний і сукупний капітал галузі є роздрібна торгівля з показниками 16%-20%. Питома вага великих підприємств у сукупному капіталі становить майже третину, решти – втричі меншим. Додатний внесок у власний капітал торгівлі мають тільки середні роздрібні підприємства, від'ємність внесків інших за розміром пояснюється наявністю великих від'ємних значень власного капіталу в окремі роки. Показано, що внесок підприємств оптової та роздрібної торгівлі автотransпортними засобами та мотоциклами у сукупний та власний капітал торгівлі складає 5%-8%, тобто є найменшим; 5. Формалізовано динаміку обсягу сукупного капіталу за секцією G та її підгалуззями, яка описується зростаючими функціями, що підтверджують стійкість його нарощування: лінійними (разом торгівля, оптова торгівля, роздрібна торгівля), поліноміальною – оптова та роздрібна торгівля автомобілями та мотоциклами, їх ремонт; 6. Надано оцінку структури капіталу корпоративних підприємств за середніми даними 2013–2021 років залежно від їх розмірів і підгалузей торгівлі. По національній економіці України найбільша частка капіталу сконцентрована на балансах великих підприємств, в торгівлі – на балансах малих підприємств. Схожим є розподілення другого (середні підприємства) і четвертого місць (мікропідприємства). Тобто, у секції G великі підприємства за часткою капіталу посідають третє місце; 7. У сфері оптової та роздрібної торгівлі автотransпортними засобами та мотоциклами явним лідером капіталізації є середні підприємства. В оптовій торгівлі лідерами за часткою власного капіталу є малі підприємства, сукупного – середні. Внесок великих і мікропідприємств знаходиться приблизно на одному рівні і складає близько чверті власного і сукупного капіталу. У роздрібній торгівлі лідером концентрації капіталу є великі підприємства, друге місце посідають середні підприємства, малі і мікропідприємства мають від'ємні значення частки власного капіталу і знаходяться в найгіршій позиції капіталізації; 8. На рівні проана-

лізованих видів діяльності жоден з них немає необхідної автономії і концентрації власного капіталу. У найкращій позиції знаходиться великі підприємства в національній економіці, а також в оптовій та роздрібній торгівлі автомобілями. Вся галузь торгівлі має дуже низькі коефіцієнти автономії, які вимірюються однією цифрою при рекомендованому значенні 50%;

9. Розроблено рекомендації з удосконалення управління власним капіталом корпоративних підприємств торгівлі: ліквідація «хворих» ста-

тей балансу, представлених непокритими збитками і від'ємним значенням власного капіталу, забезпечення поточної прибуткової діяльності з капіталізацією отриманого чистого прибутку для забезпечення зростання питомої ваги власного капіталу, яка гарантуватиме фінансову автономію і стійкість підприємства.

Метою подальшого дослідження є розробка пропозицій із удосконалення методів оцінки капіталізації корпоративного підприємства торгівлі для вирішення задач управління нею.

Список використаних джерел:

1. Барабаш Н.С., Никонович М.О., Міщенко А.О. Алгоритмізація комплексного аналізу діяльності підприємства торгівлі за критеріями якості його менеджменту. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2015. № 3. С. 107–112.
2. Максютя В.В. Корпоративна культура як основа підвищення продуктивності праці на підприємствах роздрібно торгівлі. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки*. 2013. № 6. С. 56–60.
3. Ящук В.І. Забезпечення фінансової безпеки підприємств роздрібно торгівлі корпоративних мереж. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія: Економічні науки*. 2011. № 6(1). С. 264–267.
4. Бойко Д.І., Лузанова М.М. Антикризове управління діяльністю торговельного підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2013. Вип. 42. С. 361–364.
5. Янчукович Т.В. Власний капітал підприємства торгівлі: сутність та особливості формування. *Прийзовський економічний вісник*. 2017. Вип. 2. С. 86–90.
6. Хурдей В.Д. Удосконалення бізнес-процесу категорійного менеджменту підприємств торгівлі. *Економіка і організація управління*. 2021. Вип. 4. С. 268–276.
7. Хваль Ю. Упровадження категорійного менеджменту на підприємствах роздрібно торгівлі. *Економічний аналіз*. 2013. Т. 12(4). С. 117–122.
8. Дядюк М.А. Ризикостійкість підприємств торгівлі як складова інтегрованої системи ризик-менеджменту. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2014. Вип. 1. С. 158–168.
9. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <http://surl.li/jbnyz> (дата звернення: 13.07.2023).
10. Економічна статистика / Економічна діяльність / Діяльність підприємств. Державна служба статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm (дата звернення: 14.07.2023).

References:

1. Barabash N.S., Nykonovych M.O., Mishchenko A.O. (2015) Alhorytmizatsiia kompleksnoho analizu diialnosti pidpriemstva torhivli za kryteriiamy yakosti yoho menedzhmentu [Algorithmization of the complex analysis of the activity of the trade enterprise according to the quality criteria of its management]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, no. 3, pp. 107–112.
2. Maksyuta V.V. (2013) Korporatyvna kultura yak osnova pidvyshchennia produktyvnosti pratsi na pidpriemstvakh rozdribnoi torhivli [Corporate culture as a basis for increasing labor productivity at retail enterprises]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Ser.: Ekonomichni nauky*, no. 6, pp. 56–60.
3. Iashchuk V.I. (2011) Zabezpechennia finansovoi bezpeky pidpriemstv rozdribnoi torhivli korporativnykh merezh [Ensuring the financial security of retail enterprises of corporate networks]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seria: Ekonomichni nauky*, no. 6(1), pp. 264–267.
4. Boiko D.I., Luzanova M.M. (2013) Antykrizove upravlinnia diialnistiu torhivelnoho pidpriemstva [Anti-crisis management of the activity of a trading enterprise]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, vol. 42, pp. 361–364.
5. Ianchukovych T.V. (2017) Vlasnyi kapital pidpriemstva torhivli: sutnist ta osoblyvosti formuvannia [Own capital of a trade enterprise: the essence and peculiarities of formation]. *Pryazovskiy ekonomichnyi visnyk*, vol. 2, pp. 86–90.
6. Khurdei V.D. (2021) Udoskonalennia biznes-protsesu katehoriinoho menedzhmentu pidpriemstv torhivli [Improvement of the business process of category management of trade enterprises]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, vol. 4, p. 268–276.

7. Khval Yu. (2013) Uprovadzhennia katehoriinoho menedzhmentu na pidpriemstvakh rozdribnoi torhivli [Implementation of category management at retail enterprises]. *Ekonomichniy analiz*, vol. 12(4), pp. 117–122.
8. Diadiuk M.A. (2014) Ryzykostiikist pidpriemstv torhivli yak skladova intehrovanoi systemy ryzykmenedzhmentu [Risk resistance of trade enterprises as a component of an integrated risk management system]. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh*, vol. 1, pp. 158–168.
9. Verkhovna Rada of Ukraine (2003) Economic Code of Ukraine: Law of Ukraine from 16.01.2003 No. 436-IV. Available at: <http://surl.li/jbnyz> (accessed July 13, 2023).
10. Ekonomichna statystyka / Ekonomichna diialnist / Diialnist pidpriemstv [Economic statistics / Economic activity / Activities of enterprises] (2023) State Statistics Service of Ukraine. Available at: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm (accessed July 14, 2023).